

Abstrakt

Tato práce se věnuje problematice zneužití dominantního postavení podle práva Evropské unie a České republiky.

Evropské a české soutěžní právo jsou nejen velmi podobné, vzhledem k tomu, že český zákon o ochraně hospodářské soutěže je inspirován evropským soutěžním právem, ale po takzvané modernizaci evropského soutěžního práva, včetně decentralizace jeho vymáhání, jsou české orgány oprávněny (a zároveň povinny) aplikovat evropské soutěžní právo. Vzhledem ke zvláštnímu vztahu těchto dvou právních řádů tato práce nemá ambici je *porovnávat*, ale analyzovat je ve vzájemné souvislosti, což je výchozím pohledem zde předkládané analýzy.

Nejprve je předložen základní úvod do problematiky soutěžní ekonomie, včetně charakteristiky jejích základních funkcí a principů. Následuje vysvětlení ekonomického pozadí a různých modelů konkurence, zejména těch důležitých pro pochopení specifík chování dominantního podniku a jeho motivace. Stručně jsou popsány modely monopolu, oligopolu a monopolistické konkurence oproti dokonalé konkurenci a dále jsou popsány další významné přístupy, včetně základních pohledů takzvané ordoliberalní školy, která formovala kořeny evropského soutěžního práva, a včetně současného posunu k více na účincích založenému přístupu, zaměřenému na spotřebitelský blahobyt.

Kapitola 4 prezentuje přehled základních ustanovení soutěžního práva Evropské unie, jejich kontext a rozsah aplikace. Článek 102 SFEU se použije, jak je tam výslovně stanoveno, na zneužití dominantního postavení jedním nebo více podniky na jednotném trhu nebo jeho podstatné části, pokud takové zneužití (znatelně) ovlivní obchod mezi členskými státy. Toto fakticky formuje jurisdikční kritéria, která jsou adresována v kapitole 4.

Přehled českého soutěžního práva následuje v kapitole 5.

V kapitole 6 je analyzován vztah soutěžního práva EU a českého soutěžního práva. Obecně se podniky musí řídit jak evropským, tak českým soutěžním právem. Vztah mezi nimi a jejich aplikací je stanoven

v Nařízení č. 1/2003. Podle jeho článku 3 jsou národní soutěžní úřady povinny použít článek 102 SFEU, pokud aplikují vnitrostátní právo na zneužití zakázané článkem 102 SFEU; členské státy mohou přijmout přísnější vnitrostátní předpisy týkající se unilaterálních praktik; a použití vnitrostátních předpisů, které sledují převážně jiný účel než článek 102 SFEU, není vyloučeno.

Jakýkoli případný rozpor mezi evropským a českým právem by musel být vyřešen podle principu přednosti evropského práva. Nicméně, to by bylo až řešení *ultima ratio*. Vzhledem k tomu, že ustanovení českého soutěžního práva o zneužití dominantního postavení jsou relativně obecná a většina jejich skutečného obsahu je determinována rozhodovací praxí, měly by jakékoli možné konflikty být vyřešeny eurokonformní interpretací.

Souběžná aplikace národního a evropského práva byla analyzována na základě české rozhodovací praxe, která dospěla k závěru, že souběžná (a za určitých okolností i následná) aplikace evropského i českého soutěžního práva je možná, nicméně případné sankce musí být řádně odůvodněny a musí odpovídat principům správního trestání. Národní soutěžní úřady však nesmí vydat negativní rozhodnutí ohledně možného porušení soutěžního práva EU (tj., nemohou rozhodnout, že nedošlo k porušení; mohou pouze rozhodnout, že neshledaly důvod ke svému zásahu).

Kapitola 7 analyzuje podniky jako adresáty soutěžního práva na pozadí relevantní evropské judikatury v porovnání se soutěžitelem, jak jej vnímá české soutěžní právo. Přestože mohou být shledány určité rozdíly mezi evropským konceptem podniku a českým zákonným ustanovením zavádějícím jeho legální definici pro účely českého soutěžního práva, význam českého pojmu „soutěžitele“ jako protějšku evropského „podniku“ by měl být interpretován shodně.

Detailní analýza relevantního trhu následuje v kapitole 8. Je zdůrazněno, že správné určení relevantního trhu je nezbytné pro následné fáze aplikace soutěžního práva. Předmětem rozboru je stanovení relevantního trhu z hlediska produktového, geografického i časového, včetně běžných omylů, které mohou být nalezeny v judikatuře.

Kapitola 9 je věnována konceptu dominance a procesu jejího zjišťování. Relevantní faktory jsou analyzovány z pohledu ustálené judikatury. Analyzován je nový přístup oznámený Komisí v jejích Pokynech o prioritách pro posuzování vylučovacích praktik, přičemž se dospívá k závěru, že Komise mohla překročit rámec, který by bylo možno rozumně očekávat od dokumentu ve formě *soft law*, když se prakticky pokouší změnit kritéria stanovená soudní rozhodovací praxí.

Analýza konceptu „zneužití“ je předložena v kapitole 10. Po základním úvodu je rozebráno zneužití, coby objektivní kategorie, společně s hlediskem kauzality, načež následuje koncept zvláštní odpovědnosti, objektivního ospravedlnění a přiměřenosti. Hranice vymezující zneužití je analyzována na základě konceptu soutěže na základě výkonů (založeném na ordoliberalním přístupu), načež následuje pojednání o snaze Komise zavést koncept protisoutěžního uzavření trhu k újmě spotřebitelů, coby kritérium více založené na účincích.

Typová jednání, která mohou být zneužitím, jsou adresována v kapitole 11, avšak při vědomí toho, že jakékoli jednání, jakkoli nemusí být podřaditelné pod písmena (a) až (d) článku 102 SFEU, může být rovněž zneužitím dominantního postavení. Přístup českého ZOHS je v tomto ohledu shodný. Na jednotlivých případech je ukázáno, že modernizovaný přístup, který se pokouší Komise zavést, nebyl dosud ze strany Soudního dvora a Tribunálu plně akceptován.

Kapitoly 12 a 13 se zabývají právními následky porušení evropské i české úpravy zneužití dominantního postavení, a to v rámci veřejného i soukromého prosazování soutěžního práva. V kapitole 12 je předložena také analýza vztahů mezi ustanoveními upravujícími zneužití dominantního postavení a určitými dalšími normami upravujícími jednostranná jednání.

Kapitola 14 obsahuje závěr. Shrnuje autorův celkový náhled ve vztahu k analyzovaným konceptům, se zdůrazněním důležitosti evropského soutěžního práva pro českou rozhodovací praxi, potřeby eurokonformní interpretace národního práva a příležitosti využít přínos kvality odůvodnění evropské judikatury, která je stále na znatelně lepší úrovni, než ta česká, byť se situace v České republice postupně zlepšuje.

Zdůrazněna je důležitost vysoké kvality judikatury, neboť jsou to právě rozhodnutí příslušných orgánů, a nikoli psané právo, co tvoří většinu reálného obsahu práva proti zneužití dominantního postavení.

Zaznamenán je současný posun k více ekonomickému, či spíše k více na účincích založenému přístupu. Je však rovněž upozorněno na skutečnost, že snahy Komise o zavedení „více na efektech založeného“ konceptu protisoutěžního uzavření trhu k újmě spotřebitelů přináší rizika, která nemusí být v současnosti doceněna. Evropské soudy dosud plně neakceptovaly přístup Komise. S ohledem na decentralizovaný systém aplikace evropského soutěžního práva, stejně jako na předpokládaný rozvoj jeho soukromého vymáhání, to může vést k rozdílné aplikaci evropského soutěžního práva různými orgány.